

Kitap Dünyasından:

JAMBIL KİTABI HAKKINDA

Ahmet Yesevi Vakfı Yayınları (4) serisinde yayımlanan "Jambıl" adlı kitap, Orta Asya'da özellikle Kazak ozanlık sanatının tanıtılması hususunda Türkiye'de ilk çalışmalarından biri olması nedeniyle büyük bir önem kazanmaktadır.

A.Ü. TÖMER'de Kazak Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Zeyneş İsmail ve yine aynı kurumda Türkçe Öğretim Elemanı olarak görev yapan Ahmet Güngör'ün yoğun ve titiz çalışmaları olarak ortaya çıkan bir eserdir.

Kitap, 428 sayfadan oluşmakta olup, kitabın önsöz ve tanıtım yazılarını T.C. Devlet Bakanı ve Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Namık Kemal Zeybek ve Kazakistan Cumhuriyeti Kültür Bakanı Talgat Mamaşev yazmışlar.

Eser önsöz ve Ulu Ozan'ı tanıtımından sonra, otuz kadar şiirinin yer aldığı bölümden sonra, söylemiş olduğu Ötegen Batır Destanı, ozanlık sanatının zirvedeki alanı olan atışmalarından seçmeler ve daha sonra tüm bu bölümlerin yer aldığı Kazakça Kiril harfli bölümden oluşmaktadır.

Şiirlerinin seçiminde dikkat ve özen gösterilmiş, Türkçesine çeviri de mümkün olduğunca ortak kelimelerin kullanılmasında ve şiirdeki şekil ve içeriğin estetiğini yakalamışlardır.

Özellikle çeviride en zor olan Jambıl'ın akıcı, canlı, dinamik özelliği Türkiye Türkçesine tamamıyla yansıtılmış. Burada çok yoğun çaba ve emeğin olduğu açıkça görülmektedir.

Şiir, destan ve atışmalar bölümünde Türkiye Türkçesiyle beraber Kazakça Latin harfleriyle yazılarak karşılıklı bir şekilde verilmiştir.

Ozanın Kazak ve Kırgızların milli içeceği kımızla ilgili nefis bir şiiri, kitapta yer almaktadır.

Ayrıca, devrin Rus idarecilerinin Kazak halkına yapmış olduğu baskıları dile getiren Östepkede (Panayırda) şiiri içerik itibarıyla dikkate değer bir şiirdir.

Kitabın ikinci bölümünde Jambıl Ozan'ın söylediği ve halkı tarafından her zaman ilgi gören "Ötegen Batır" destanı yer almaktadır. Destanın giriş bölümünde büyük Ozan'ın sade, berrak kendine has üslubu hemen kendini gösterir.

Üçüncü bölümde ise Ozanlık Geleneğinin yüz akı sayılan "atışma" alanında Jambıl'ın Kulahmet'le yapmış olduğu atışma, Kazak Ozanlarının hiçbir zaman unutamayacakları bir atışma örneği olarak kalmıştır.

Prof. Dr. Kazımbek ARABİN

*Pekin Azınlıklar Neşriyatı
Kazak Edebiyat B. Başkanı*

Kitapta bölümler arasında Jambıl'ın hayatından kesitler sunan resimler yer almaktadır. Ulu Ozan'ın 150. Doğum Yılı münasebetiyle Türkiye'de hazırlanan kitapta Jambıl'ın ozanlık üstadı, "Pîrim" diye hitâbetlediği şiirlerinde her zaman saygı ve sevgisini gösterdiği Süyinbay Aranulı'nın resminin öğrencisi Janbıl'la karşı karşıya basılmasını çok anlamlı bulduğumuz güzel bir hare-

QIMIZ

Üyirilgen qışqıl, tattı sarı qımız,
Awruğa-em, sawğa-quwat, dâri qımız
Istıqta urttar susın tappaqanda,
Erte-keş baylar işken kari qımız.

Aşığan ken sabada altın qımız,
Bay, biyge şattıq bergel salqın qımız
Aytuwşı ek işten nalıp, sağan qarğıs,
Kedeyge kelmegende şartın qımız.

Bayda bar, jarlıdajoq tartım qımız,
Köz satıp, bardan işken halqım qımız
Baylardın sabasında "allahup " tap,
Kedeydih torsıqında tam-tum qımız

Sapırğan jaylaw jaylap baylar qımız,
Şaqırıp birin-biri toylar qımız.
Keneytip juwan qarın may qosuwğa,
Sar tuzdıq qazı etimen şaynar qımız...

Bay qayda? Elden quwdıq bugün qımız,
Tankerdik zor sabası tübin qımız.
Körinbey tünde jortıp qumdarkajür,
İşpeydi bulaq suwın tügil qımız.

Sapırğan dalanı, qalam bari qımız,
Jaylawduñ bugün boldı sâni qımız
Stahanovşı erlerge dem beretin,
Bir süyew enbegine kari qımız

Üyirilgen sarı altınday sarı qımız,
Awruğa-em, sawğa-guwat, dâri qımız
Elimniñ sosyalistik ası boldıñ,
Şığarşı, tağı nen bar, kâne qımız.

ket olarak görüyoruz. Türkiye ve Kazakistan'daki ilgili insanlara yararlı olacağını umuyor, Türk Dünyası'nın kültür ve edebiyat alanındaki daha bir çok seçkin şahsiyetlerin tanıtımı konusunda çalışmaların devamını diliyorum.

Şimdi Janbıl kitabındaki Kazak ve Kırgızların milli içeceği Kımız'la ilgili güzel bir şiiri görelim.

KIMIZ

Cezbede ekşi, lezzetli sarı kımız,
Hastaya şifa; sağa kuvvet, ilaç kımız,
Sıcakta içilir, içecek olmadığında,
Sabah, akşam zenginlerin içtiği kadim kımız.

Mayalanan büyük altın sabadaki altın kımız,
Zengin beylere ilham veren serin kımız
Söylüyorduk içten hüznle sana beddua,
Fakire gelince şartı olan kımız.

Zenginde var., fakirde bir yudum olmayan kımız,
Göz süzüp, varlıktan içen halkım kımız.
Zenginlerin tulumunda lak luk,
Fakirin tulumunda tamtakır kımız.

Zenginlerin yaylada sapırıp içtiği güzel kımız
Birbirini çağırıp eğlendiren kımız
Şişmanlayan göbeğe yağ bağlatan
Tuzlanmış kuzu etiyle içilen kımız

Zengin nerede? Yurttan içtik bugün kımız
Çevirip büyük sabanın dibine kadar.
Görünmez akşamlarda koşup, kumlarda yürüyor,
İçilmez bulak suyu, bir yana kımız

Sapırğan kırım, şehrim hepsi kımız,
Yaylanın bugün oldu neşesi kımız.
Kömür işçilerine nefes verecek,
Bir gayretine destek veren kadim kımız.

Cezbeden sarı altın gibi sarı kımız,
Hastaya şifa, sağa kuvvet ilaç kımız
Halkımın sosyal aşı oldun
Çıkarın, artık neyin varsa... kımız